

บทคัดย่อ

การกำหนดอายุเจดีย์(ธาตุ)ทรงบัวแปดเหลี่ยมในศิลปะล้านช้าง
จากการศึกษาศิลปกรรมที่เมืองโบราณเวียงคุก จังหวัดหนองคาย¹

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ชูวิเชียร
ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจดีย์ทรงบัวเหลี่ยมเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปกรรมของลาวล้านช้างเริ่มปรากฏมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 22 ซึ่งมีรูปแบบทั้งในผังสี่เหลี่ยมและในผังแปดเหลี่ยม ส่วนใหญ่เจดีย์ทรงบัวแปดเหลี่ยมไม่ถูกกล่าวถึงทางศิลปกรรมมากนัก เช่น ธาตุตุ๊กกลาง นครเวียงจันทน์ที่ยังใช้ฐานบัวกลมตามแบบล้านนาในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 21-22

ข้อมูลจากการศึกษาศิลปกรรมในเมืองโบราณเวียงคุกและใกล้เคียงซึ่งเป็นชุมชนบริวารของราชธานีเวียงจันทน์ในอดีต ได้พบหลักฐานที่พอจะยืนยันได้ว่าเจดีย์ทรงบัวแปดเหลี่ยมในศิลปะล้านช้างน่าจะเริ่มสร้างขึ้นในต้นพุทธศตวรรษที่ 22 ไล่เลี่ยกับเจดีย์ทรงบัวสี่เหลี่ยม คือเจดีย์ประธานของวัดศิลาเลข(วัดศรีสุพรรณอาราม) ที่พบจารึกระบุปีสร้างใน พ.ศ.2109 โดยรูปแบบของส่วนฐานที่เปลี่ยนจากบัวกลมมาเป็นบัวเข้าพรมแบบลูกแก้ววางซ้อนอยู่ใต้บัวคว่ำอันคล้ายคลึงกับฐานของพระธาตุศรีสองรัก จ.เลย(สร้าง พ.ศ.2103) และในระยะต่อมารูปแบบได้เปลี่ยนแปลงไปใช้ฐานบัวเข้าพรมแบบขาสิงห์จากศิลปะอยุธยาเช่นเจดีย์บริวารของวัดศรีชมภูองค์ตื้อ และหมู่เจดีย์หลายองค์ที่ถ้ำสุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู ในรัชกาลสมเด็จพระไชยเชษฐาเป็นต้นมา ทั้งนี้ในเขตเวียงคุกก็ยังคงพบร่องรอยของเจดีย์ทรงบัวแปดเหลี่ยมในสภาพชำรุดอยู่อีกหลายองค์ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นชุมชนที่เจริญขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 22 เป็นต้นมา หลังจากนั้นเจดีย์ทรงบัวแปดเหลี่ยมก็เป็นที่นิยมแพร่หลายมากมายออกไปในชุมชนอื่นๆของล้านช้าง เช่น เมืองหลวงพระบางทางตอนเหนือของลาว

คำสำคัญ : เจดีย์ทรงบัวแปดเหลี่ยม, ศิลปะลาว, ล้านช้าง, วัดศิลาเลข, เวียงคุก

1 บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง “ศิลปะล้านช้างที่เมืองโบราณเวียงคุก จังหวัดหนองคาย” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยและสร้างสรรค์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2561.

Abstract

Dated of Octagonal bud Chedis in Lan Chang Art,
evidence from Vieng Khuk ancient city, Nongkhai Province.

Assoc. Prof. Dr. Praphat Chuvichean

This article aims to study the origin of the octagonal lotus bud shaped chedi in Lan Xang Art. In Vieng Khuk District of Nongkhai Province near Vientiane, the capital city of Laos, we found important ruins of the octagonal lotus bud chedi together with an inscription at Silalek Temple dated back to 1566 A.D. This shows the beginning of this chedi style of Lan Xang Art in the area where a rectangular lotus bud shaped chedi was also built during the Kingdom of Lan Xang. The form of the chedi base evolved into the shape of “Bua Khao Phrom Pedestal”. Finally, the octagonal lotus bud shaped chedi became popular in other Lan Xang communities e.g. Luang Prabang in northern Laos.

Keywords: Octagonal lotus bud chedi, Laotian Art, Lan Xang, Silalek Temple, Vieng Khuk.

